

Czy nowość przynosi zmiany? Nowe partie w polskim systemie partyjnym

Polskie partie polityczne przez długi czas były uważane za ekstremalnie niestabilne. Znikanie ugrupowań ze sceny politycznej i pojawianie się w ich miejsce nowych nie pozostaje bez wpływu na inne zjawiska polityczne takie jak poziom chwiejności wyborczej czy zmiany w obszarze systemu partyjnego. Skoro formacje, którym wyborcy udzielili poparcia w poprzednich wyborach przestają istnieć, elektorat przerzuca swoje głosy na inne podmioty, co zwiększa chwiejność wyborczą i prowadzi do zmian w katalogu partii składających się na system partyjny. Jednak powstanie nowej partii nie zawsze oznacza nową jakość na scenie politycznej. Czasami zmiana dotyczy jedynie nazwy, a program, struktury, działacze (lider, elity partyjne) oraz elektorat pozostają te same. Jednoznaczne określenie partii jako nowej lub starej nastęrcza więc wielu problemów, dlatego głównym celem projektu jest analiza kolejnych ugrupowań pojawiających się na polskiej scenie politycznej i odpowiedź na pytanie na ile są one rzeczywiście nowe, a na ile stanowią kontynuację istniejących wcześniej oraz w jakich obszarach (np. programowy, organizacyjny, personalny, wyborczy) mamy do czynienia z kontynuacją, a w jakich ze zmianami. Badania będą również dotyczyły odpowiedzi na pytania: w jaki sposób uwarunkowania systemowe (m. in. system wyborczy, finansowanie partii ze środków publicznych) wpływają na możliwość zaistnienia partii nowych na arenie wyborczej oraz parlamentarnej. Partie nowe będą analizowane także pod kątem tego czy ich geneza (partie zupełnie nowe *versus* kontynuacja partii istniejących wcześniej) wpływa na szanse przetrwania na scenie politycznej.

Przedmiotem analizy uczyniono wszystkie ugrupowania, które uzyskały co najmniej 3 % głosów w kolejnych wyborach do Sejmu, począwszy od pierwszej całkowicie wolnej elekcji z 1991 r., którą uznano za tzw. „wybory założycielskie”. Analiza będzie mieć charakter porównawczy. Partie, które w 1993 r. pokonały wspomniany próg będą zestawiane z tymi z 1991 r. w celu ustalenia czy, na ile oraz w jakich obszarach stanowią one kontynuację ugrupowań istniejących wcześniej, a w jakim zakresie można je uznać za partie nowe. Zabieg ten zostanie powtórzony dla wyborów z roku 1997, 2001, 2005, 2007, 2011, 2015 oraz 2019. Ugrupowania będą analizowane pod względem programowym, organizacyjnym (formalny status, struktura organizacyjna), personalnym (lider, elity partyjne, reprezentanci w parlamencie, listy kandydatów) oraz wyborczym (poziom przesunięcia poparcia wyborczego). Wyniki badań umożliwią odpowiedź na zasadnicze z punktu widzenia tematyki projektu pytanie, a mianowicie: czy wraz z pojawianiem się nowych partii polska scena polityczna ulega rzeczywistym zmianom czy – pomimo wymiany partii – mamy do czynienia ze stabilizacją i ciągłością pewnych opcji politycznych (nurtów), w obrębie których powstają nowe partie. Istotne jest również to, czy partie będące kontynuacją ugrupowań istniejących wcześniej mają większe szanse na przetrwanie niż partie całkowicie nowe. Częścią analizy będzie badanie wpływu uwarunkowań związanych z wybranymi elementami systemu politycznego (system wyborczy, prawne regulacje dotyczące partii etc.) na zaistnienie i przetrwanie nowych partii na arenie wyborczej oraz parlamentarnej. Rezultaty badań przyczynią się do opracowania innego sposobu obliczania wskaźnika chwiejności wyborczej dla kolejnych wyborów w Polsce, co pozwoli wykazać, że poziom tej chwiejności jest mniejszy niż dotychczas przyjmowano ze względu na fakt, że nie wszystkie partie, które uważano za nowe są w istocie nowe.

Projekt ma innowacyjny charakter. Po pierwsze, polskie partie nie były do tej pory badane pod kątem prezentowanego przez nie poziomu nowości. Po drugie, projektowane badania nie tylko pozwolą na spojrzenie na dychotomię stare *versus* nowe partie w Polsce z nowej perspektywy, ale również przyczynią się do nowego spojrzenia na takie zjawiska jak chwiejność wyborcza lub zmiana systemu partyjnego w innych systemach politycznych, w których wysoki poziom niestabilności systemu partyjnego wiązał się z przemianami demokratyzacyjnymi.